

Die uw jeugd vernieuwt als die van een arend

De Reformatie

Weekblad tot ontwikkeling van het gereformeerde leven

Na zestig jaar

Zestig jaar geleden vond de Vrijmaking plaats. Waar ging het toen ten diepste om? En leeft dat vandaag ook nog? Daar willen we in enkele artikelen naar kijken. De tijden zijn veranderd en de wereld waarin we kerk zijn lijkt niet meer op die van zestig jaar terug. Zo was het ook bij het samengaan in de Vereniging, zo'n zestig jaar na de Afscheiding. Bij het uiteengaan in de Tweede Wereldoorlog, zo'n zestig jaar na de Doleantie. Net zo is het zestig jaar na de Vrijmaking, een gebeuren om nog steeds dankbaar voor te zijn, maar waar we ons niet blind op moeten staren. Bij de verschillende mijlpalen in de kerkgeschiedenis ging het erom gereformeerd te zijn en te blijven. Vandaag gaat het in een veranderde wereld om hetzelfde. Blijven we daarvoor gaan?

G.J. van Middelkoop ■

In dit nummer

<i>Kerkelijk leven</i> Na zestig jaar	793
<i>Meditatief</i> Gaan voor God: jezelf zijn	797
<i>Wandelen met God</i> Niet moeten maar willen Wat gebeurde er aan het kruis?	798 799
<i>Opvoeding en onderwijs</i> Hèt wonder voorbij laten gaan?	801
<i>Kerk wereldwijd</i> Hoe gaat het met onze zuster in Noordoost India?	805
<i>Boekbespreking</i> Eenmaal in de klauwen van de Inquisitie... en dan?	807

Ten diepste ging het in de Vrijmaking om twee dingen. In de eerste plaats: om in nauwe aansluiting bij de Schrift existentieel en levend gereformeerd te geloven en denken. En vervolgens: om een vertrouwelijk leven met God in de relatie van het verbond dat Hij met ons sloot en waarbinnen Hij voortdurend zeer nabij wil zijn.

Weldadig!

Vandaag lijken maar weinigen geboeid te worden door gereformeerd geloven en denken. Je komt nu eenmaal uit een gereformeerd nest en je voelt je wel min of meer thuis in een gereformeerde kerk. Maar eigenlijk is dat toch eerder iets bijkomstigs en niet iets wezenlijks voor je geloven. Je noemt je liever christen dan gereformeerd. Je wilt wel lid worden van het GMV, maar meer omdat het zich afficheert als christen-netwerk dan dat het van afkomst gereformeerd is. Je staat wel achter de gereformeerde school, maar op dat gereformeerde hoeft niet zoveel nadruk te vallen. Gereformeerd zijn is niet zozeer iets om blij mee te zijn; het is eer-

der iets waarvoor je je bijna geneert omdat het iets bekrompens lijkt te hebben. Niet helemaal van deze tijd.

Heel anders ging K. Schilder om met het gereformeerd-zijn. Ik volg de beschrijving die G. Harinck biedt in zijn dissertatie over De Reformatie. Schilder was jong predikant in een wereld die na de Eerste Wereldoorlog tot op zijn fundamenteën geschokt was. Kon je in die chaos nog wel wat met je gereformeerde geloof? Misschien niet met de vormen waarin het gestalte had gekregen, maar wel met *de diepere overtuiging die erin lag*. Die gereformeerde overtuiging wilde Schilder vertolken voor de

kijk niet naar de vormgeving, maar naar de diepere overtuiging die daarachter ligt

nieuwe tijd. En dat in sterke verbondenheid aan de eenvoudige gereformeerde kerkganger, die trouw en zonder ophef vasthield aan zijn overtuiging. Met het blad De Reformatie beoogde hij een bezinning op en een vernieuwing van de gereformeerde overtuiging en het kerkelijk leven met het oog op de moderne cultuur. Hij wilde trouw blijven aan de oude gereformeerde belijdenisgeschriften en daarnaast nieuwe vragen tegemoet treden in de overtuiging, dat je daarop een antwoord kon vinden als je bij Schrift en belijdenis wilde leven. J. Veenhof typeerde dit zo: Hij wist klassiek gereformeerde waarheden weer levend en spannend te maken. 'In alles wilde hij voluit gereformeerd zijn en tevens laten zien dat in het gereformeerd belijden perspectieven besloten liggen voor een vruchtbare omgang met de vragen van de eigentijdse cultuur en theologie'. Schilder confronteerde zich met moderne vraagstukken in bewuste binding aan de gereformeerde confessie, schrijft Harinck. *Hij voelde zich niet beperkt door het gereformeerde klimaat*, maar werkte gaandeweg aan het opnieuw vormgeven aan de gereformeerde overtuiging ten overstaan van de nieuwe denk- en beleavingswereld na de Eerste Wereldoorlog. Hij wilde de gereformeerde traditie als zelfstandige levens-beschouwing haar eigen woord laten spreken voor iedere gelovige en voor elk onderdeel van het bestaan. Daarbij richtte hij zich niet alleen tot de kerkelijk-gereformeerde binnenkamer, maar zocht ook het forum van de moderne cultuur. Het gereformeerde antwoord moest voor de moderne mens een weldaad zijn. Ook een modern mens kan in het gereformeerde huis wonen. Schilder ontnam aan het gereformeerde standpunt zijn vanzelfsprekenden en stimuleerde zijn medekerkleden tot een eigentijdse, actuele beleving van het gereformeerde geloof. Hij trachtte zijn lezers te winnen voor een opnieuw beleefde gereformeerde overtuiging, waarin de klassieke termen geladen werden met dynamiek en daadkracht. Zo beoogde hij een reveil van het gereformeerde

kerkelijke leven, dat nieuwe vitaliteit bracht en velen deed beseffen, dat het een diep geluk is gereformeerd te zijn.

Gereformeerd geloven past op de werkelijkheid

Voor Schilder is gereformeerd geloven en denken dus maar niet een toevallige vorm van geloven die in een bepaalde tijd van de geschiedenis mensen aansprak, maar in andere tijden zijn zeggingskracht kan verliezen. Het is voor hem een levens-beschouwing die recht wil doen aan Gods openbaring in de Schrift en daarom ook voor nieuwe tijden zijn betekenis heeft. Die benadering komen we ook tegen bij de grote gereformeerde dogmaticus Herman Bavinck. Als je het goed bekijkt, zijn er maar enkele typen wereldbeschouwingen, zegt hij.

* Je kunt denken vanuit een *spanning tussen natuur en genade*. Dat kom je tegen in het rooms-katholieke denken, in doperse opvattingen, piëtisme en methodisme. Het is een denken waarin mijding en mystiek een rol spelen. Het subjectieve krijgt veel aandacht ten koste van het meer objectieve.

* Je kunt ook denken vanuit wat wij vandaag noemen een *gesloten wereldbeeld*. Daarin komt de natuur voorop te staan en wordt de genade prijsgegeven. Dat kom je tegen in het denken dat het bovennatuurlijke steeds verder terugdringt met zijn opvattingen over de emancipatie van de mens, die in vrijheid zijn eigen verstand durft gebruiken. De rede gaat heersen over de openbaring.

* De gereformeerde wereldbeschouwing past op de werkelijkheid en brengt ons tot de waarheid. Ze *beantwoordt niet alleen aan de natuur, maar weet ook van haar herstel door de genade*. Ze

dan kunnen klassieke gereformeerde waarheden weer levend en spannend worden

staat niet vijandig tegenover de schepping, de natuur of de cultuur. Ze ziet ook daarin het werk van God en legt over de werkelijkheid van het leven een glans van goddelijke heerlijkheid. Deze waarheid leert ze van de Heilige Schrift, het boek dat de mens ook in de tegenwoordige wereld oriënteert. De mens die zich door de Schrift laat onderwijzen, komt op een hoogte te staan, vanwaar hij het groot geheel der dingen overziet; Hij omvat in zijn gedachte het begin en het einde van de geschiedenis. Hij kent zijn eigen plaats, omdat hij zichzelf en alle dingen allereerst beschouwt in hun verhouding tot God, uit wie, door wie en tot wie zij alle zijn.

Bavinck schrijft dit in pittige boeken als zijn *Gereformeerde Dogmatiek* en *Pedagogische beginselen*, maar het lezen daarvan kan je keer op keer treffen om de existentiële manier waarop

hij beschrijft wat het gereformeerde geloven van de Reformatie inhoudt en welke fascinerende perspectieven er voor je open kunnen gaan als je je laat leiden door wat God ons nu al wilde openbaren – ervaringen die je ook kunt opdoen bij het lezen van Augustinus en Calvijn.

Als je de dingen zo leert zien, kan gereformeerd geloven en denken elke generatie boeien en inspireren. Het is een wijze van je gewonnen geven aan de Schrift, het eeuwig evangelie, dat erop is aangelegd mensen aan te spreken van alle tijden. Wie moeite heeft met de concrete vormgeving van het gereformeerde leven, zou dieper moeten spitten en vragen naar de principes en de overtuiging die daaronder liggen. Daardoor kun je je laten grijpen, daarvoor kun je warm lopen, ook al wil je voor de concretisering in de omstandigheden en uitdagingen van vandaag soms andere woorden en vormen kiezen.

In de jaren die vooraf gingen aan de Vrijmaking ging het hierom. We zouden daar ook vandaag voor moeten blijven gaan. Ons inspannen om ook nu in nauwe aansluiting bij de Bijbel existentieel en levend gereformeerd te geloven en denken. Wat Schilder voor ogen stond en wat hem dreef, zou ook ons programma moeten zijn. Zodat we elkaar stimuleren tot een eigentijdse, actuele beleving van het gereformeerde geloof. En we onze gereformeerde traditie ook vruchtbaar maken voor eigen kerkelijk leven, maar niet minder voor het gesprek met de cultuur van onze tijd.

'Je doop gebruiken'

Tot zover over levend gereformeerd geloven en denken. Nu verder over de beleving van dit geloof in een vertrouwelijke verbondenheid met God.

We zijn gedoopt en laten onze kinderen dopen. We zingen daarbij: en zijn in uw ontferming opgenomen. En wat doen we verder met de doop? Hij speelt een rol bij het kiezen van een school voor onze kinderen. We willen hen ook laten onderwijzen in de geest van wat we beloofden bij hun doop. In de opvoeding kan terloops eens aan de orde komen, dat ze gedoopt zijn en dat dit iets betekent voor hun gedrag. En als zij komen tot het doen van belijdenis, zijn we diep dankbaar: ze willen ook zelf gaan op het pad waarop God hen bij de doop heeft gezet.

gereformeerd geloven en denken kan elke generatie boeien en inspireren

En toch: is dit alles niet een beetje mager? Dan gaat het mij niet om een zogenaamd verbondsautomatisme, waaraan wij zouden lijden. Ik geloof daar niet zoveel van. In elke familie

lopen we tegen het verdrietige aan dat gedoopte kinderen hun eigen weg gaan. In veel gezinnen wordt indringend met pubers gepraat over hun vragen en twijfels. Vandaar ook die diepe dankbaarheid als ze tot een eigen keuze komen voor een leven met de HERE. Wie zou willen beweren dat het automatisch goed komt?

is ons leven echt helemaal gekleurd door de band met God?

Maar de vraag is, of ons leven nu helemaal gekleurd is door de band die God met ons heeft gelegd. Of we ons wel bewust zijn wat Hij bij onze doop heeft toegezegd dag in dag uit in en met ons te doen. Op catechisatie heb ik geleerd, dat we *onze doop ook moeten gebruiken*. Als ik het goed onthouden heb, betekende dat: er steeds weer op terugvallen. Van tijd tot tijd het formulier nog eens lezen en tot je laten doordringen: dat heeft de drie-enige God tegen mij gezegd! Je realiseren, dat het niet ging om woorden voor dat moment, maar om beloften die God ons leven lang verder wil uitvoeren. Dat Hij vertrouwelijk met ons wil leven in de relatie van het verbond dat Hij met ons sloot en waarbinnen Hij ons voortdurend zeer nabij wil zijn.

Ieder mens kan een uniek verhaal vertellen over zijn eigen leven, waarin veel gebeurt. Sommige dingen gebeuren, omdat wij onze plannen maken. Andere gebeurtenissen worden bepaald door omstandigheden die wij niet in de hand hebben. Wie gelooft, mag achter alles wat in zijn leven voorvalt, Gods besturende hand weten. Ook bij raadsels mag hij zich geborgen weten in Gods trouw. Zo mag hij boven het alledaagse en kleine van zijn eigen menselijk leven uitkijken en iets beseffen van een ander, een hoger niveau.

Als gelovige mens mag je je eigen leven ook nog op andere wijze in een groter verband zien. In het licht van de Bijbel kijk je dan over de horizon van je bestaan heen en zie je je eigen leven en je eigen levensverhaal als een stukje van een groter geheel. De Bijbel opent ons oog voor *een groot perspectief*, waar we soms iets meer en op andere momenten minder van zien. We mogen leven in een wereld die door God is geschapen en die - ondanks de verwoestingen door de zonde en ondanks de vloek die God erop heeft gelegd - nog dagelijks door Hem in stand wordt gehouden. We mogen weten van een groots plan van verlossing en herstel dat God door Christus en zijn Geest in de loop van eeuwen bezig is uit te voeren.

De werkelijkheid waar het geloof over spreekt, is dat werk van God dat ook dwars door al de levensgeschiedenissen van mensen heenloopt. Bij het heilsplan dat Hij met onze wereld heeft, mogen wij betrokken zijn, als we geloven. De Bijbel vertelt ons het verhaal, hoe God zich

bemoeit met de geschiedenis van mensen. En hoe Hij zich inlaat met het leven van ieder van ons persoonlijk. Dat brengt ons tot het inzicht, *dat ons eigen levensverhaal een onderdeel is van een groot en inspirerend verhaal* - het verhaal van Gods bezig zijn met de mensheid door een lange reeks van jaren tot in de eeuwigheid. Als we daar oog voor krijgen, vangen we soms een glimp op van de hoogte en diepte en breedte en lengte van wat dat grote verhaal allemaal inhoudt. En als we dan beginnen te beseffen, dat ons levensverhaal daar een onderdeel van vormt, dan krijgen we een heel andere kijk op de dingen. We zien de mensen en de wereld, God en onszelf op een nieuwe manier. En dat geeft ons ook inspiratie en motivatie voor ons leven hier en nu. Dan wordt ons hart warm en gaan onze ogen glanzen. Dan laten we ons steeds weer verzoenen met de God van ons leven. En wijden we ons met overgave toe Hem. Aan de Schepper, Verlosser en Vernieuwer van ons bestaan, die het waard is dat wij Hem vol vreugde dienen, met hart en hoofd en handen.

Leven in het verbond

Rond 1930 was het met het geloofsleven in de kerken niet wat het moest zijn, schrijft ds Endelijk in zijn geschiedenis van de GKN. Velen leefden vaak zo ver van de HERE verwijderd en dienden Hem niet zo als Hij verdient. Tegenover de veruiterlijking van het godsdienstige leven en de matheid die er heerste zochten sommigen het in de jaren dertig in het accentueren van het persoonlijk geloofsleven, de stille tijd en het delen van geloofservaringen. Maar dit sloeg niet breed aan in de kerken. Een andere weg werd ingeslagen door gereformeerden die zochten naar een radicaal en doorleefd gereformeerd zijn.

Een heel aansprekend element daarin was de doordenking van wat het Verbond betekende. Schilder benadrukte graag, dat God, hoe hoogverheven ook, mét ons wil zijn. Hij laat zich niet maar af en toe horen of ervaren, maar gaat met ons mee in het platte vlak van ons leven hier op aarde. Zijn Woord is nabij: in onze mond en in ons hart.

Het verdiepen van het besef dat gelovigen leven voor het oog van God, gaf in groeiende mate oog voor wat het betekende, dat God een verbond met mensen sloot. Dat verbond is maar niet een theoretisch begrip uit de theologie, maar *een werkelijkheid in het leven van de gelovigen alledag*. Het is een realiteit die het kader vormt van heel ons leven. In alle dingen, ook de meest alledaagse, leven we in de wereld van God. Dank zij Christus wil Hij onze Vader zijn en ons de positie van zonen geven. Dank zij de Heilige Geest mogen wij ons in een levende omgang met God wijden aan het dienen van Hem, waartoe Hij ons roept. Die realiteit overkoepelt en kleurt heel het leven van de gelovigen; daarin vinden wij de zin en het perspectief van ons bestaan. God is in de hemel en wij zijn

op de aarde, zegt de Prediker. Maar die hoge God wil omgaan met de mens op aarde, ook al laat getuigt zijn sterfelijkheid er steeds weer van, dat hij zich overgaf aan de zonde en dat God de hoogmoedigen weerstaat, zoals Augustinus zegt. Dat geeft spanning en dynamiek aan het bestaan. God wil bij zijn mensen wonen, met toorn en met genade. Als gelovige mensen mogen wij ons geborgen weten in de gemeenschap met Hem. Zijn Woord wil een stempel zetten op ons bestaan, het heiligen. Ons gebed brengt heel ons leven voor zijn aangezicht. Zo kunnen wij leven *'in de sfeer van een veilige ruimte, de ruimte van Gods goedgunstigheid'*.

Dat verbond dat God met zijn kinderen sloot is *niet een zakelijk contract* tussen twee partijen - eens gesloten en daarna in de kast - *maar een levende relatie*, die dynamisch is en groei kent. Door zijn verbond bevrijdt God ons uit het isolement van het opgesloten-zijn in onszelf en plaatst Hij ons in een context van verbondenheid. Een verbondenheid met God en zijn Geest, met de gemeenschap van de kerk in heden en verleden. Een verbondenheid ook waarin ons leven een eigen plaats krijgt in het dynamische werken van God naar zijn grote toekomst.

De relatie tussen God en mens mag voortdurend dieper en hechter worden. Sinds Pinksteren willen Vader, Zoon en Geest bij de gelovigen komen en woning maken in hun hart. Nieuwtestamentische gelovigen worden tempels van God en onder invloed van Zijn Geest realiseert God steeds meer van het heil dat Hij ook nu al in ons leven geven wil. Wij worden hoe langer hoe meer omgevormd tot we de gestalte van Christus vertonen.

Velen geloven vandaag wel een beetje in God. Er is wel zoiets als een God, maar Hij is voor hun beleving vaak ver weg. Anderen stellen zich Hem voor als een vage en wat onpersoonlijke kracht die in alle dingen aanwezig is en soms ook een beetje ervaren wordt. In deze wereld is het iets geweldigs te mogen geloven in God die ver boven deze wereld troont, maar ook ons meer nabij wil zijn dan voor onze meest intieme naaste mogelijk is. God boven ons, met ons en in ons.

Gereformeerd geloven zou te verstandelijk zijn, te rationeel. Het tegendeel is het geval: het gaat om de diepste persoonlijke band met God die als persoon zich voor ons inzet en dagelijks werkt aan ons heil. Door de Vrijmaking en wat daaraan vooraf ging, hebben we weer beter leren zien, wat levend gereformeerd geloven en denken kan zijn. En hoe we dit geloof dagelijks kunnen beleven in een vertrouwelijke verbondenheid met God. Ook zestig jaar later blijven dit dingen om vol bezieling voor te gaan.

Gaan voor God: jezelf zijn

zoals Ik met Mozes geweest ben, zal Ik met u zijn; Ik zal u niet begeven en u niet verlaten. (Joz. 1,5b)

J.B. de Rijke ■

De oversteek

Met andere woorden krijg je dit elke zondag te horen. Als de Here God je zijn zegen meegeeft. Ik ben bij je. Je staat er niet alleen voor. Bemoedigende woorden voor mensen die de oversteek maken naar de realiteit van elke dag. De gewone werkweek. Jozua moet ook zo'n oversteek maken. De bijzondere tijd van de woestijntocht is voorbij. In het beloofde land zal er de realiteit zijn van elke dag. Het gewone dagelijkse leven. Maar voor Jozua toch bijzonder. Hij moet Mozes als leider van het volk opvolgen. En je kunt je voorstellen dat hij best even moet slikken. Als verkenners van het beloofde land weet hij wat het volk Israël staat te wachten. En moet hij dan de leider zijn? De opvolger van Mozes?

De voorganger

Mozes was de door God verwekte verlosser van Israël uit Egypte. Mozes had indrukwekkende wonderen verricht in de naam van de HERE. Hij was het volk voorgegaan door de Rode Zee. Hij had met God gesproken op de berg Sinaï. Maar Jozua heeft ervaren dat het zelfs onder Mozes is misgegaan. Net op dat moment dat het beloofde land in zicht was moest het volk terug de woestijn in. 40 jaar. Mozes die al die tijd aanvoerder, middelaar, rechter was geweest. Mozes de man. De HERE noemt hem zelf 'Mijn knecht Mozes'. En met die betiteling was de HERE niet scheutig. Mozes stond dus bij God hoog in aanzien. En bij het volk. En moet Jozua hem opvolgen? In die 3 keer dat de HERE Jozua bemoedigt om dat leiderschap op zich te nemen, kun je iets van Jozua's aarzeling proeven. Hij zal toch nooit in de schoenen van Mozes kunnen staan?

De opvolger

Maar de HERE spoort niet aan zoals mensen dat vaak doen. Wat een brokken zijn daar al niet door ontstaan. Kinderen die per se hun ouders moesten evenaren, hun broer of zus of dat slimme neefje of nichtje. Ze moesten van hun omgeving anders zijn dan ze waren. Net zo als... Maar Jozua niet. Jozua mag leider zijn zoals hij is. Hij hoeft niet bang te zijn dat hij in de te grote schoenen van Mozes moet stappen. De HERE bemoedigt: Jozua als jij bij Mij in de buurt blijft, dat zorg Ik wel dat het goed komt. Je hoeft niet meer te doen dan met Mij op weg te gaan. M.a.w. het succes hangt niet af van jouw inspanningen maar van Mij. Wees dus maar sterk en moedig. Want met Mij is succes gegarandeerd.

Het gevecht in

Jozua weet dat hij succes niet moet verwarren met een makkelijk leventje waarin hij op rozen zit en hem alles voor de wind gaat. Want de oversteek brengt hem direct in het hart van vijandelijk gebied. Daar mag hij het gevecht niet uit de weg gaan. Net zomin als wij dat gevecht tegen de overheden, machten, de wereldbeheersers van de duisternis, boze geesten in de hemelse gewesten uit de weg mogen gaan. De strijd tegen de zonde, de verleiding tot zonde, de strijd tegen je zwakke ik.

Belofte

Wij hebben daarin een belofte, net als Jozua. Dat de overwinning verzekerd is. Paulus schrijft immers in Rom. 8: Als God voor ons is, wie zal tegen ons zijn? en Wij zijn meer dan overwinnaars door Hem, die ons heeft liefgehad. De HERE zeg niet tegen ons: Let eens op Mozes, Jozua, Paulus etc etc. en dat moet jij ook kunnen. Nee, Hij

bemoedigt, steeds weer opnieuw: Kijk naar Mij. Luister naar Mij. Ik ben bij je.

Als je vanuit de zondag de rest van de week ingaat, kun je daar als een berg tegenop zien. Het idee hebben dat het jou nooit zo zal lukken als die mensen in je omgeving. Indrukwekkende alleskunnners, giganten van gelovigen, tegen wie je zo hoog opkijkt en in wiens schaduw jij niet kunt staan. Zoek dan maar Gods schaduw op. En laat het je weer zeggen: Ik ben met je overal waar je gaat.

Ds J.B. de Rijke is predikant van de Gereformeerde Kerk te Krimpen aan de IJssel

Niet moeten maar willen

wandelen met God

Wanneer ben je 'onder de wet'?

Het lijkt erop, dat je daarover in de bijbel tegenstrijdige berichten leest.

B. Luiten ■

Is de wet vergaan?

Aan de ene kant kom je tegen, dat er geen tittel of jota van de wet vergaan zal, voordat alles zal zijn geschied (Mt.5:18). Aan de andere kant krijg je net zo duidelijk te lezen, dat je niet onder de wet bent als je je door de Geest laat leiden (Gal.5:18).

Het is te begrijpen dat je dan met een vraag blijft zitten: hoe zit het met Gods wet in het Nieuwe Testament?

Niveau van paradijs

Wel, eigenlijk is er met de wet niets veranderd. Duidelijk is dat te zien aan de samenvatting die Jezus daarvan geeft, die Mozes ook al gaf: je zult God liefhebben met heel je hart en heel je ziel, met al je kracht en heel je verstand, en je zult je naaste liefhebben als jezelf.

Als je tot je door laat dringen wat dit betekent, kom je op het niveau van het wandelen met God in het paradijs. Toen waren we zo! Nu krijgen we dat niet meer voor elkaar, in al (!) onze gedachten met God verbonden, in al (!) onze begeerten hetzelfde willen als Hij.

Wat is de afstand groot.

Als we zo zijn geweest, wat zijn we dan diep gevallen.

Maar des te groter is dan de verrassing, dat God dit niveau heeft gered en bewaard, bij de sluiting van het Paradijs. Wat volstrekt verloren ging, brengt Hij op de Sinaï terug, als een bijzonder geschenk.

U zult volmaakt zijn, zoals uw hemelse Vader volmaakt is, belooft Jezus bij de uitleg van de wet (Mt.5:48). En u zult met Mij in het paradijs zijn.

Uit dit alles blijkt zonneklaar, dat er inderdaad geen tittel of jota vervallen is of vervallen kan: God heeft op kunstige wijze samengevat hoe zijn niveau is, *waarop Hij wil wandelen met ons*. God heeft geen ander niveau, bij Hem is enkel licht, geen duisternis.

Dus zo bekeken zijn we onder de wet, nog steeds, allemaal. Zonder bekering en heiliging zal niemand God zien.

Kinderen worden groot

Toch is er een verandering opgetreden. Niet met de wet, maar met onszelf. Paulus mag dat beeldrijk schrijven, als hij de wet vergelijkt met een tuchtmeester (Gal. 3 en 4).

Een tuchtmeester is een opvoeder, gesteld over opgroeiende kinderen die nog niet volwassen zijn. Die kinderen moeten in het gareel gehouden worden, ze moeten leren dat ze niet mogen vloeken of stelen, bijvoorbeeld. Daar kun je wat bij uitleggen, maar omdat ze onvolwassen zijn blijft de tuchtmeester nodig.

Zo ging dat in het Oude Testament. Paulus vergelijkt die tijd met de jeugdjaren van de kerk. Er was al veel, de gelovigen toen waren erfgenamen net als wij. Toch waren ze nog onmondig, ze moesten eenvoudig luisteren, want veel overzagen ze nog niet. Uiterlijk verschilden ze daarin niet van een slaaf, al waren ze in principe eigenaar van alles (Gal.4:1,2). Het accent lag toen meer op het *moeten*, al vroeg de Here daarin ook hartelijke liefde.

Kijk, dat is nu anders geworden. Door de uitstorting van de Heilige Geest in ons hart worden we in de volwassenheid geleid. Een belangrijke taak van de Geest is, dat Hij Gods geboden, die eerst op steen stonden, nu in onze harten schrijft. Met dat kenmerkende werk werd Hij aangekondigd (zie Jer.31:33, aangehaald in Hebr.10:15-18).

Op die manier verandert Hij het 'moeten' in 'willen'.

Volwassen omgaan met de wet

Dit brengt ons bij een belangrijke notie: de wet is niet om te moeten, maar om te willen.

'Moeten', dat hoort bij een leeftijd en een ontwikkeling die nog in de kinderschoenen staat. 'Willen' getuigt van geestelijke volwassenheid. Dat je vanuit Christus het goede zoekt, met liefde, voor God en je naaste.

Op die manier sta je dan niet meer onder de wet. Niet omdat de wet afgedaan zou hebben, want dat kan niet. Maar omdat je zelf bent gegroeid. De wet klinkt niet meer van bovenaf (als een tuchtmeester), maar wordt tot spreken gebracht in je eigen hart.

Vervulling van de wet.

Opvallend is, dat in dit verband de *vervulling* van de wet ter sprake wordt gebracht. Opnieuw: vervulling is dus geen afschaffing. Nee, precies andersom: vervulling is dat de inhoud tot stand wordt gebracht. De hele wet vervul je door je naaste lief te hebben als je zelf, zo staat er (Gal.5:14). En als je dat doet, door de Geest geleid, sta je niet meer onder de wet (Gal.5:18). De samenhang is duidelijk: als je lief hebt, oprecht, heb je precies de kern te pakken van Gods bedoeling. Dan sta je daar niet meer *onder* (omdat je moet), *maar dan leef je daarin* (omdat je wilt). Je wordt genezen in je karakter, je verlangen wordt gezond.

Het gaat om de ware liefde

De betekenis hiervan is enorm. Want er zijn zoveel mensen die voor het oog zich aan Gods wet houden. Ze stelen niet, ze vloeken niet, ze doen geen vlieg kwaad. Tegelijk echter interesseert het hun heel weinig hoe het hun medemensen vergaat. Die mogen leven, dat is prima, maar ze mogen ook wel doodvallen, daar zijn we aan gewend inmiddels. Weinig mensen zullen echt worden gemist. Dit heeft dus niets te maken met liefde. Die is verkild. Dit heeft dus ook niets te maken met Gods wet of de vervulling daarvan. Dat zien we om ons heen. Maar hoe doen we het zelf? Als liefde de proef op de som is, de hartelijke belangstelling in onze naaste, hoe ver komen we dan? Nee, we *mogen* hem geen kwaad doen, dat doen we dan ook niet. Dat ziet er goed uit. *Maar willen we hem goed doen?* Daar draait het

om. Zien we wie hij is, vragen we ons af hoe het hem vergaat, willen we weten of hij Jezus kent? Dat is de kern. Niet bedoeld voor geselecteerde vriendjes, maar echt voor je naaste, zonder aanzien des persoons. Voor die naaste, die God op je weg brengt, die ook wel weerzinwekkend kan zijn.

Want die liefde, die is uit God.

Die liefde bracht Jezus uit de hemel, naar mensen zoals wij, zonder enig aanknopingspunt.

Het gaat om je wil

De diepste vraag is dan ook niet of je de wet volbrengt. Jij bent er niet voor de wet, de wet is er voor jou, *het gaat om jezelf*. Gods vraag is: wil je mijn kind zijn? Wil je helemaal leven uit Mij, doortrokken van mijn liefde, zodat voor heel je omgeving merkbaar wordt dat Ik je Vader ben?

Die vraag overstijgt het moeten.

Het gaat om je *wil*.

Dan vervul je de wet, terwijl je het misschien niet eens in de gaten hebt.

Groeien mag nog

Probeer het zo, al valt het soms erg tegen.

Want dit is nog steeds de tijd dat je mag groeien in geestelijke volwassenheid.

Van Jezus krijg je die ruimte. Want het mooie is: intussen staat zijn vervulling van de wet staat al op jouw naam. *Die toerekening is er.*

Maar wat is die toerekening *zonder jou*? Zij is een kleed dat gedragen wil worden, zij is een sieraad op je hoofd. Daar kun je niet bij gemist worden, uiteraard. Anders is het kleed leeg en het sieraad ligt op de grond. Terwijl het Gods diepgemeende wil is, dat je het eeuwig draagt.

Wat gebeurde er aan het kruis?

Over het bereidheidscongres 2004

Aan het kruis hing Jezus.

Eén Persoon.

Toch vertelt God, dat Hij mij ook zag.

Met vele anderen.

In Hem.

Tweede Adam

Deze waarheid gaat dieper dan wij kunnen bevatten. Ieder die Jezus aanvaardt mag weten, dat hij met Hem is gekruisigd. Daar hebben we niets van gevoeld. Hij droeg de pijn, wij delen in het resultaat.

Met Hem gekruisigd, omdat God ons wilde zien in Hem.
 Net zoals Hij ons zag in Adam, in wie wij vielen.
 Hier is de tweede Adam, de laatste.

Met Hem gekruisigd

Mee gekruisigd, hoe moet ik me dat voorstellen?
 Ik weet het niet.
 Heel simpel stel ik me voor dat Jezus mij zag, en meenam in zijn hart.
 Zo ongeveer.
 Hij stierf niet voor Zichzelf, maar voor al diegenen die met Hem mee door de dood zouden gaan, naar de andere kant. Naar het leven dat nooit meer dood gaat.

Het kruis in de wereld

Hij is de weg, een ander pad door de dood bestaat niet.
 Hij is de waarheid, Hij verbindt in alle opzichten de werkelijkheid met God, tegenover de leugen die Gods bestaan ontkent.
 Hij is het leven, de enige die het in Zich heeft, om het velen te schenken.
 Zo komt het kruis centraal te staan in de wereld van vandaag. Als daar niet was betaald, bestond de wereld al niet meer, was de geschiedenis al lang gestopt. De verzoening is het draagvlak waarop de wereld rust. Alle bedrijvigheid, handel, onderwijs, wetenschap, ruimtevaart, woningbouw, ontwikkelingshulp en alles wat een mens onderneemt kan alleen gebeuren doordat Jezus deze wereld tot zijn eigendom maakte, haar regeert en leefbaar houdt.

Het kruis in de bijbel

Het kruis staat ook midden in de bijbel.
 We kregen een oud testament en een nieuw testament.
 Merkwaardige woorden eigenlijk. Een testament kan helemaal echt zijn, toch treedt het pas in werking als de erflater sterft.
 Ook dat gebeurde op Golgotha. Centraal tussen beide testaments in staat het sterven van Hem die ons alles nalaat. Geen woord in de hele bijbel kan daarvan worden losgemaakt. Want je leest zijn testament.
 In de doop krijg je zijn bloed op je voorhoofd.
 Als teken en zegel dat jij de erfgenaam bent.
 Alles wat je leest, staat op je naam.
 Indrukwekkend.

Het kruis in ons leven

Met Hem mee gegaan naar de andere kant. Uit de dood naar het leven. Als door de Schelfzee heen.
 Dan ben je dood voor de macht van de zonde, om te leven voor God.
 De oude vijand kan je niet meer achterhalen, door de dood en de opstanding heen kan nie-

mand je terughalen.

Dan moet ik ook niet terug willen. Die verlangens passen nu niet meer, ze zijn gedoemd te verdwijnen. Al zijn ze soms nog springlevend, in mijn leven ontstaat een voortdurend sterven. Sterven en opstaan worden tot een dagelijkse werkelijkheid. Door de Geest van Jezus, die ons toe-eigent wat wij in Jezus hebben.

Bezinning

Dit zijn zo enkele gedachten, die stuk voor stuk meer in zich hebben dan iemand kan peilen. In geloof omhelzen wij Christus en al zijn weldaden. Alles in Hem is ook voor ons.
 Hoe is dat leven dan in Hem? Het is deels verborgen, omdat Hij zelf in zijn grootheid nog niet is te zien. We zien verlangend uit naar zijn komst in heerlijkheid. Dan zullen we Hem zien en ook onszelf, op een manier die we nu niet kunnen verzinnen.
 Maar het leven in Christus is ook deels openbaar, nu al voor iedereen zichtbaar. Omdat Hij innig met ons verbonden wil zijn, door zijn Geest. We zijn nog steeds in zijn hart, en Hij is nu in ons hart. Dan leer je het verschil tussen met en zonder God, tussen heil en onheil.
 Dit is niet aan leeftijd gebonden.
 Toch is er wel binnenkort een bereidheidscongres voor de jeugd van 20-35 jaar, waar we samen willen groeien in deze werkelijkheid.
 Om in geloof dienstbaar te zijn in de gemeente en daar buiten, met het oog op Jezus' komst.

Het congres is van 23 –27 september, alle info is te vinden op www.gemeentenproject.nl

Ds B. Luiten is predikant van de Gereformeerde Kerk te Zwolle-Centrum

Leusden – Aan ds J.H. Ulehake is per 1 juli om gezondheidsredenen vervroegd emeritaat verleend. Hij diende achtereenvolgens de kerken van Huizum-Minnertsma (1976), Leeuwarden-Huizum (1977), Zoetermeer (1980) en Leusden (1987).

Hèt wonder voorbij laten gaan?

Verlangen naar 'meer van de Geest' lijkt wel in de lucht te zitten. Er staan artikelen over in de krant, er verschijnen boeken over dat thema. In kerkelijke kring wordt er veel over gesproken. Min of meer jaloers wordt door sommigen naar evangelische diensten gekeken, waar zoveel meer en echte blijdschap vanaf lijkt te stralen. Waarom kan dat niet bij ons? Waarom lijken onze kerkdiensten zo saai? Jaag je zo je kinderen er niet bij weg? En hebben pubers sowieso al vaak niets met de reguliere kerkdiensten, je jongere kinderen lijken zich er ook steeds meer te vervelen.

Er zijn er die zeggen: 'De Geest krijgt onvoldoende kansen in onze kerkdiensten. We geven hem niet voldoende ruimte.' En als je let op dat zogenaamde 'saaiheidsgehalte' dat we elkaar lijken aan te praten over onze kerkdiensten, dan lijkt het alsof deze mensen het gelijk aan hun kant hebben: weinig van de Geest te merken.

J.J.D. Baas ■

Het zijn gewone en legale vragen, die je jezelf als gelovige regelmatig moet stellen: Geven we in de kerkdiensten de Geest wel voldoende ruimte? Kunnen de diensten niet enthousiaster? Doe ik mijn kinderen te kort door ze mee te nemen naar de gereformeerde kerkdienst? Het zijn vragen die tevens in relatie staan met de opvoeding van je kinderen en alleen al daarom ruime aandacht verdienen.

Hoe krijg en houd je kinderen gemotiveerd voor de reguliere kerkdienst, voor de kerk als gemeenschap?

Misschien moet daaraan ook dadelijk de vraag gekoppeld worden: Hoe gemotiveerd ga ik zelf naar de kerk? Hoe sta ik daarin? Laat ik mijn kinderen eigenlijk zeggen wat ik er zelf van vind? Gebruik ik mijn kinderen zo niet als alibi? Laat ik me stimuleren door wat de kerkdienst biedt? Is de kerkdienst voor mijzelf wel meer dan een goede gewoonte?

Ontevreden

Wie zijn oor te luisteren legt, weet dat er regelmatig ontevreden geluiden opklinken over de huidige manier van invulling van de kerk(diensten). Voor de een gaan het niet ver genoeg, voor de ander wordt er te veel overhoop gehaald. Die ontevredenheid zal overigens zijn dodelijke uitwerking niet missen, als er niets aan gedaan wordt.

Ontevredenheid is een gevoel, een emotie. Als je werkelijk ontevreden bent, zit dat in je en kun je dat niet onder kerkstoelen of banken steken, of je het nu wilt of niet. Je straalt het, op wat voor manier dan ook, uit. Dat gaat zeker aan de mensen die het dichtst bij je staan niet ongemerkt voorbij. Je kunt je zelfs heel betrokken voelen bij de kerk. En toch tegelijkertijd iets negatiefs daarover uitstralen.

ontevredenheid zal zijn dodelijke uitwerking niet missen

Dat betekent heel concreet dat met name je kinderen dat ook oppakken. Ze kunnen aan je houding misschien geen woorden geven, maar ze voelen aan dat er bij jou iets niet lekker zit. Als je ontevredenheid voelt over de kerk, of je bent helemaal vlak (het zegt je niet zo veel meer), dan gaat dat aan je kinderen niet voorbij. Ze pakken het op. De gevolgen laten zich raden. Daar komt bij dat ontevredenheid over de kerk bij mensen vaak niet op zichzelf staat. Het kan ook een relatie hebben met de manier waarop je met je geloof bezig bent. Kort gezegd: het probleem dat je misschien

voor je kinderen ervaart met de kerk is meestal een probleem van jou zelf als ouder. Daarom is het van belang als je over de invulling van de kerkdiensten nadenkt, daarbij je hele geloofsleven te betrekken. Dat belang betreft ook de kinderen die aan je zorgen zijn toevertrouwd.

Geest van de tijd

We leven in een technische en opgejaagde stress-maatschappij. Er moet gepresteerd worden: Meten is weten. Opbrengsten moeten met cijfers worden hard gemaakt. Dat wat niet meetbaar is, telt nauwelijks mee. Mensen zijn individualistisch. Ieder voor zich. Werken aan je eigen carrière. Tevens wordt deze tijd gekenmerkt door de consumptieve houding van de mens: wat heb ik er aan? Wat kan ik ermee? Dit zijn – zonder volledig te zijn – een aantal typische trekjes van onze tijd.

de consumptieve houding van de mens: wat heb ik er aan? Wat kan ik ermee?

In die tijd functioneert de kerk en leef je zelf als gelovige. Dat betekent dat wat je dagelijks ervaart, dat het ook in de kerk gebeurt. Dan wil je bijvoorbeeld ook graag kunnen meten wat het nuttig effect is van de kerk. Wat ervaar ik van het kerk zijn? En: wat kan ik ermee? Wat heb ik er aan?

Allemaal vragen die in de eerste plaats op het ik gericht zijn. Consumptief dus. Terwijl het typerende van de eredienst is dat die juist op de Ander gericht is: God eren. Komen om Hem te dienen, te aanbidden, de loven, te danken. Ontmoeting met Hem. Daar draait het om. Daar zal onze inspanning ook het meest op gericht moeten zijn: Hoe komt Hij aan zijn eer.

Het spektakel!

We zijn vaak op zoek naar het wonder. Hoe maak je het in de kerk aantrekkelijk? Verbaasd en misschien ook wel wat aarzelend of vol twijfel kijken we naar gebedsgenezers. We horen van mensen die bijzondere ervaringen hebben met de Geest. Het spreken in tongen lijkt ook iets zeer bijzonders. Misschien denk je wel eens bij jezelf: Hadden we af en toe ook maar zo iets spectaculairs in de dienst. Dat zou pas mensen trekken!

Maar misschien moeten we ons eerst de vraag eens stellen: wat is nu eigenlijk een spektakel, een wonder? Waar raak je nu feitelijk het diepst van onder de indruk? Een gebedsgenezing? Lijkt je dat iets, waarvan je stijl achterover zou slaan, of waardoor je op zou springen van je

stoel en enthousiast in je handen zou gaan klappen en God loven? Het zou zeker een groot wonder zijn als in je bijzijn zoiets zou gebeuren. En daarop reageer je ook. Maar helaas, zoiets gebeurt maar zelden.

het grootste spektakel: God wil je Vader zijn

Maar het gebeurt wel: soms op onverklaarbare wijze. Dan staan de specialisten voor een wonder: ze hadden de patiënt al opgegeven, maar toch kwam er nog genezing, op het gebed van de gemeente. Is dat een groter wonder dan wanneer iemand geneest na een zware medische ingreep, waar ook de hele gemeente voor gebeden heeft? Wie maakte artsen zo wijs dat ze een goede medische ingreep konden verrichten? Wie liet mensen medicijnen ontdekken en zegende de uitwerking bij het gebruik?

Zoeken we het spektakel niet te ver weg? Hebben we nog oog voor de wonderen om ons heen? Daarbij moeten we ons zelfs de vraag nog stellen: is (gebeds)genezing van ziekte het spektakel dat de bijbel ons belooft? Is tongentaal het grootste wonder dat de gemeente is beloofd?

Het grootste wonder is toch nog steeds dat God zich met jou en mij wil bemoeien. En hoe!

Vader

Is het niet een onuitsprekelijk wonder dat de Schepper van hemel en aarde, de God zonder begin en zonder einde, de God die overal aanwezig is, die uit het dode leven kan wekken, tegen jou zegt: noem mij maar Vader. Is dat niet het geweldigste: de almachtige God van hemel en aarde wil zo dicht bij je komen: Hij wil door zijn Geest wonen in je hart. Dat is en blijft het grootste spektakel: God wil je Vader zijn. Jezus heeft de Vader laten zien en Zijn Geest leert het je zeggen: Abba, Pappa(meest nauwkeurige omschrijving), Vader.

God wil zelfs voor eeuwig met je door. Hij wil je eeuwig leven schenken.

Op diverse plaatsen in de bijbel maakt God zich bekend. En steeds als dat gebeurt deinken zondige mensenkinderen achteruit. Een paar voorbeelden:

Genesis 3: Adam en Eva vluchten voor zijn geweldige verschijning weg achter de struiken. Ze vrezen Hem onder ogen te komen.

Exodus 19/20: Het volk siddert van angst als God zelf vanaf de berg met hen spreekt. Ze vragen

Mozes in hun plaats met God te spreken. Dit is zo ontzagwekkend, hierdoor sterven we.

Exodus 40:34-38: De heerlijkheid van de Here vulde de tabernakel, zodat Mozes er niet meer binnen kon gaan.

Ezechiël 1: De profeet Ezechiël ziet in een visioen de verschijning van God. Hij kan Hem

niet precies beschrijven. ("Een gedaante die er uitzag als....") Hij valt bij de aanblik van de heerlijke, machtige God op zijn aangezicht. Iets dergelijks overkwam ook Johannes op Patmos (Openb.1: 17).

Je zou je als opvoeder de vraag kunnen stellen: Hoe ga ik nu met deze gegevens om? Hoe spreek ik met mijn kind over de Here God? Enerzijds die geweldige afstand: Groot, machtig heilig, ontzagwekkend) en anderzijds: een Vader, die zijn arm om je heen slaat (Psalm 103), die de tranen van je ogen zal afvegen. Lees deze teksten eens met je kinderen vanaf een jaar of 9. Bespreek ze. Laat ze eerst tot je zelf doordringen. En als je koud blijft onder deze schriftgegevens is er in de eerste plaats gebed nodig: Vraag Hem je zijn Geest te geven om je hart te openen voor zijn ontzagwekkende grootheid.

Die God wil je graag ontmoeten. Ontmoeten in de kerk. Elke zondag opnieuw. Nadat jij het weer een week lang verprutst hebt. Hij roept je: Kom bij me, want ik wil je iets geven: genade en vrede.

ze zeggen het je zo maar na: het is saai in de kerk

Die oproep klinkt op vanaf het begin van de dienst. Hoezo saai? Zou de Geest niet werken in de vrijgemaakte kerkdiensten? Het werk van de Geest van God, (dat is ook de Geest die in Hemzelf woont!) is ons steeds opnieuw te binnen brengen: je bent te vuil om aan te pakken, maar in mijn grote genade doe ik het. Ik heb mijn Zoon al in jouw plaats verworpen. Jij mag blijven leven: eeuwig leven. En dat is gratis en voor niets. Er hoeft niet eerst van alles. Je krijgt het voor niets. In Johannes 16: 5-11 kun je deze woorden van Jezus zelf lezen. Hij zegt wat het wonder is.

De vraag blijft zich opdringen lopen we daar niet te veel aan voorbij? Die woorden zijn toch zondag aan zondag te horen in elke dienst. Zou het meer van de Geest niet juist ons tot deze vraag moeten brengen: Heer laat mij steeds meer ontdekken van uw grootheid, van het wonder dat U toch mijn Vader wil zijn. Dat U Uw Zoon aan mij gaf.

Als je daar zelf niet steeds meer vol van bent, kun je dat ook niet overdragen op je kinderen. Dan draag je eerder het negatieve over. En ze zeggen het je zo maar na: het is saai in de kerk.

Actie

Er wordt dus actie gevraagd in de eerste plaats van de ouders en de andere kerkleden zelf. Kom steeds meer tot de ontdekking waar het werkelijk om draait. Dat doe je door je dagelijks te verdiepen in Gods Woord. Echt elke dag de tijd nemen voor je bijbelstudie en gebed.

Anders loop aan dat grootste wonder ontevreden voorbij. En dan gaat er iets ernstig mis. (Eeuwig) doodsgevaar dreigt. De vijand ligt aldoor op de loer.

Maar er mag ook in de kerk wel meer aandacht voor zijn. Waarom wordt er niet een aparte ruime plaats geboden voor de lofprijzing en aanbidding van de machtige God en zijn genade. Als je alleen al let op de start van onze diensten. Met name votum en zegengroet mogen wat mij betreft veel meer accent krijgen. Dat kan deels in de voorbereiding thuis (leg aan je kinderen steeds opnieuw uit wat er gaat gebeuren: we gaan op bezoek bij de Almachtige!). De voorganger in de eredienst kan er ook heel veel aan bijdragen. Leg er regelmatig het accent op dat er iets heel bijzonders wordt gezegd. Het gevaar van vaste formules is dat niemand het meer echt hoort. Zelfs degene die het wekelijks uitspreekt loopt een dikke kans de rijke inhoud te missen. Een voorbeeld van hoe het zou kunnen:

"We gaan op bezoek bij onze machtige God. Hij is zo groot. Toen Johannes op Patmos iets van Hem had gezien, viel hij als dood op de grond. Zo geweldig machtig en groots is God. Laten we uit eerbied gaan staan en we denken dan een moment aan Hem. Je zou daarbij kunnen denken hoe Hij de hemel en de aarde maakte. (een minuut stilte)

"Nu ga ik zeggen dat wij niets kunnen zonder de hulp van die God." (votum wordt daarna uitgesproken.)

"Ik laat je nu het antwoord van God horen. Hij wil ons graag spreken. Dat is zo geweldig fijn dat we daarna 'Amen' (dat betekent het is echt zo) zeggen. Daarna blijven we ook weer even stil staan en denken na over het wonder dat Hij zelfs voor jou en mij wil zorgen.

Na de minuut stilte zingen we drie lofpsalmen om Hem in zijn grootheid te prijzen. Te denken valt aan het zingen van Psalm 68: 1, 8; psalm 93, lied 86, 88 (uit de bundel van 90) enz. Geef de psalm niet alleen op, maar noem ook een enkele regel, die bij de bedoeling aansluit.

lofprijzing en aanbidding, gebed en schriftlezing zijn toch geen ondergeschikte onderdelen?

Dit voorbeeld is natuurlijk makkelijk te verbeteren en te veranderen. Je zou ook voorafgaand aan het votum kunnen zingen: bijvoorbeeld: gezang 25 of Lied 80 uit de bundel van 90. Zo is er veel meer te bedenken om votum en zegengroet af te wisselen en daarmee het doel van dit zeer wezenlijke onderdeel van de kerk-

dienst meer tot zijn recht te laten komen. En datzelfde geldt voor alle onderdelen van de dienst. God spreekt niet alleen in de preek tot ons, maar ook in lied, wet en schriftlezing. Het lijkt soms wel eens alsof de kerkdienst eigenlijk de preek is met wat zingen, bidden en lezen er als een soort afwisseling omheen. In die preek heeft de voorganger ook vaak de meeste energie gestoken. Maar elementen als lofprijzing en aanbedding, gebed en schriftlezing zijn toch geen ondergeschikte onderdelen van de kerkdienst. Een kortere preek en wat meer liederen hoeven nog niet te betekenen dat er verminderd is op de woordverkondiging. In tegendeel kan het de woordverkondiging zelfs versterken. We noemen het toch een *eredienst*?

Het begint thuis

Wat de kerk ook aan zaken aanpast en/of verbetert, het weegt niet op tegen wat er thuis gebeurt. Daar wordt de basis gelegd voor de houding tegenover de kerk. Onderzoeken hebben dat aangetoond. Kinderen vragen om jouw echtheid. Je kunt niet zeggen dat het zo fijn is in de kerk als je zelf niet meer weet waarom je daar nog heen gaat.

We leven in een tijd waarin het niet lijkt uit te maken naar welke kerk je gaat. Kerkbesef – zo noemden we dat vroeger – is niet zo sterk meer aanwezig. Daarvoor in de plaats lijkt er zelfs een soort onverschilligheid over de houding naar de kerk toe te zijn gekomen. En het verlies dat dit oplevert is niet te overzien.

kerkbesef is niet zo sterk meer aanwezig.

God heeft je in een kerkgemeenschap geplaatst. Hetzij door geboorte of langs een andere weg. Hij heeft je capaciteiten, gaven, talenten gegeven. Die kreeg je niet om voor

jezelf te houden, maar juist om ze in te zetten ten behoeve van anderen. Wees dankbaar voor de plek en de capaciteiten en ga daarmee aan het werk waar hij je plaatste. Het is in feite toch de weg van de minste weerstand om maar weg te gaan naar een ander kerkgenootschap, als jij het niet zo vindt lopen. We kunnen allemaal veel leren van bijbelse voorbeelden zoals Samuël en Maria. Hun reactie op Gods moeilijke opdracht was: “Spreek Here, want uw knecht hoort” (Samuël) en “Mij geschiede naar uw woord” (Maria).

Oproep

In het belang van de volgende generatie zou ik iedereen willen oproepen: Ga op de plaats die God je gegeven heeft ook in het komende seizoen weer aan de slag. Doe dat vooral ook bid-

dend. Dank Hem voor de plaats die je kreeg. Bid voor de kerk waarin je geplaatst bent. Vraag om trouw aan het Woord van God. Dank Hem voor het grootste wonder van je leven dat Hij via die kerk jou

bid voor de kerk waarin je geplaatst bent

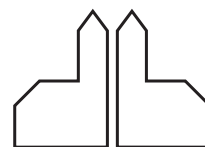
wil ontmoeten. Vraag Hem daar steeds meer oog voor te krijgen. Bid Hem een voorbeeld van een levende gelovige te mogen zijn voor je kinderen en/of anderen om je heen. Bid Hem om door zijn Geest jou helemaal te vullen. Dan heb je de juiste houding om ook de slag aan te kunnen: met gebogen knieën en opgeheven handen.

De Here God heeft nog nooit een bidder met lege handen laten staan.

J.J.D. Baas is regiodirecteur van de Gereformeerde Schoolvereniging Veluweplus en woont in Barneveld

Kostbaarheden ook
beter verzekerd

Postbus 500, 5240 AM Rosmalen
info@donatus.nl www.donatus.nl
tel. 073 - 5221700

donatus

Kerkgebouwen ook
beter verzekerd

Postbus 500, 5240 AM Rosmalen
info@donatus.nl www.donatus.nl
tel. 073 - 5221700

donatus

Hoe gaat het met onze zuster in Noordoost India?

“Uncle, we maken ons grote zorgen. 20 % van onze stam is nog geen Christen.”

We zijn, februari 2004, op tournee in Tripura, een van de staten in het uiterste Noord Oosten van India. Wij, van BBK, zijn voor het eerst in deze staat en staan andermaal verbaasd over zoveel ijver voor het Evangelie.

B. Bolt ■

Feest

Onze reis was in de eerste plaats gepland om het 25 jarig Jubileum van de Reformed Presbyterian Church North East India (RPCNEI), mee te vieren. Ze maakten er echt een feest van. Wat waren er een liederen ingestudeerd. Wat zijn er een toespraken gehouden. De dankbaarheid jegens de Here was intens. En wat is er voor veel mensen eten gekookt. Op de eerste dag van het Jubileum had de ‘keuken’ voor drie duizend maaltijden gezorgd. De keuken was het voetbalveld, waarin lange sleuven waren gegraven. Deze werden met brandhout gevuld en hierop werd in tien tallen potten, rijst en vlees gekookt. Tijdens de gezamenlijke maaltijd: met elkaar op de hurken op het voetbalveld.

Groei

In 1979 is deze kerk geïnstitueerd als vervolg op een afscheiding van de Evangelical Assembly Church. Deze afscheiding was bedoeld als terugkeer tot de zuivere leer.

Sinds haar oprichting heeft de RPCNEI een gestage groei doorgemaakt, dankzij het zendingswerk en ook door de overkomst uit andere denominaties.

In 1988 is begonnen met kerkplanting in de naburige deelstaat Assam en heeft ook daar de RPCNEI sindsdien een duidelijke groei gekend. De RPCNEI telde in 1998 4240 leden, verdeeld over 33 gemeenten, in drie districten, die elk ressorteren onder één van de drie presbyteries.

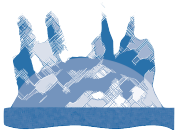
Groei is er ook in geestelijk opzicht geweest. Dat blijkt steeds uit het klimaat van kerkelijk samenleven dat tijdens bezoeken wordt ervaren.

Uitbreiding

Op de agenda van de Synode in februari 2004 stond het verzoek van een kerkengroep van 10 gemeenten uit de staat Tripura om aansluiting bij de RPCNEI.

Van deze kerken hebben de leden een verschillende herkomst, maar ook veel leden die zich hebben aangesloten, zijn door het zendingswerk van predikanten uit Manipur Christen geworden. De 10 genoemde gemeenten hadden al een aantal jaren contact met elkaar en hebben in 2003 de naam RPC aangenomen. Na het verzoek om aansluiting bij de RPCNEI zijn er twee verkennende missies geweest om onderzoek te doen naar de motivatie en het kerkelijk leven. De rapporten waren positief en het Synode bestuur legde een positief advies op de Synode tafel, hetgeen resulteerde in het accepteren van deze groep binnen het kerkverband.

Tijdens de voorbereiding van onze reis werd van de kant van het synodebestuur van de RPCNEI het verzoek ontvangen om een aantal dagen te reserveren voor het bezoeken van de nieuwe gemeenten in Tripura. Dit bezoek werd gerealiseerd van 25 t/m 28 februari. Een intensieve, maar enerverende reis door het bergland, waarbij een vijftal gemeenten werden bezocht. Het enthousiasme en de betrokkenheid van het kerkelijk leven kan worden vergeleken met die in Manipur en Assam. Hun *echte zorg* is om iedereen die Christus nog niet kent, het Evangelie van Genade en Verlossing te verkondigen. De 2 predikanten die ons begeleiden hebben met enkele kerkeraden vergaderd over de vorm van samenwerking/hulpverlening. In de gemeenten in Tripura is de armoede nog groter dan in Manipur en Assam. Met andere woorden, de RPCNEI heeft er een zware taak bijgekregen. Wel kan ze zich vergewissen van 4 sterk gemotiveerde predikanten. Deze predikanten zijn op zondag 22 februari geïnstalleerd als predikant binnen het kerkverband.

Doorgroei

Voor de aansluiting van de kerken uit Tripura had de RPCNEI 4719 leden verdeeld over 39 kerken. Nu zijn er 8465 leden en 49 gemeenten. Er zijn totaal 26 predikanten, 17 evangelisten en 6 studenten op de PTS in Derha Dun. De RPCNEI heeft een sterk kader van gedreven en bekwame broeders. Elke plaatselijke kerk heeft tenminste twee ouderlingen. Er zijn in de gemeenten ook diakenen en diaconessen, maar ze ontvangen geen ordination omdat de diaken niet wordt gezien als een ambtsdrager. Zusters zijn uitgesloten van de ambten, maar ze hebben een volwaardige plaats in de gemeente. Ze worden zelfs wel de ruggegraat van de kerken genoemd.

Het belangrijkste middel waarvan men zich op het zendingsterrein bedient is het stichten van scholen. Kinderen die anders vaak geen kans hebben op schoolonderwijs, krijgen daar onderwijs en komen er in aanraking met het evangelie. De ervaring leert dat zulke scholen sterk groeien en kwalitatief niet onderdoen voor de overheidsscholen.

Ook het werk in de kindertehuizen zorgt voor groei van de kerken. Men stelt wel dat de pupillen van de kindertehuizen van vandaag de kerkleiders van morgen zijn. Veel missionarissen en evangelisten stammen uit het kindertehuis in Saikot.

Andere zorgen

In het voorjaar 2003 kwam er voor de kerken in Manipur en Assam een grote zorg bij. Door stammenonlusten in het Noord Kachar gebergte in Assam werden veel dorpen platgebrand, kerkgebouwen vernield en honderden mensen gedood. 5000 gezinnen sloegen op de vlucht en werden in andere gebieden van de RPCNEI opgevangen. Er werd direct een noodhulpprogramma gestart in samenwerking met DVN die hiervoor de financiën beschikbaar stelde. Dit heeft de naam van de RPC veel goed gedaan omdat dit de enige kerk in het gebied was die deze hulp kon bieden. Bijzonder groot respect werd afgedwongen toen bleek dat de staf van de RPCNEI niet alleen eigen kerkleden hielp, maar ook leden van andere kerken en stammen. Ja zelfs werd hulp geboden aan gezinnen van de vijandige Dimasa stam. Nu wordt gewerkt aan een groot rehabilitatie programma om de gezinnen naar hun 'thuis' dorpen te laten terug kerken. Helaas konden hiervoor tot nu toe niet voldoende financiën worden verkregen.

B. Bolt is lid van de sectie II (Verre Oosten) van deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken en woont te Heerde

Vrijwilligers
beter verzekerd

Donatus verzekert kerken, al meer dan 150 jaar. Maar wist u dat we ook speciale verzekeringsproducten voor kerken hebben? Bijvoorbeeld voor kostbaarheden, ramen, inventaris, aanstraalverlichting, enzovoort. Als onderlinge verzekeringsmaatschappij houden we de premies laag. Sterker nog, we restitueren zelfs een groot deel. Nog geen speciale vrijwilligersverzekering van Donatus? Vraag een vrijblijvende offerte aan.

**Postbus 500, 5240 AM Rosmalen
info@donatus.nl www.donatus.nl
tel. 073 - 5221700**

donatus

Eenmaal in de klauwen van de Inquisitie ... en dan?

H. Veldman ■

In de maand juni van dit jaar (2004) kon men een opmerkelijk bericht lezen over de inquisitie van de rooms-katholieke kerk in de tijd van de kerkhervorming. De paus had namelijk zijn excuses aangeboden over de excessen van de inquisitie in het verleden. Een memorabele uitspraak, zeker van een kerkvorst. Dat men daarmee niet bereikt dat de geschiedenis wordt overgedaan, is duidelijk, maar een zodanige erkenning zou wel kunnen leiden tot een correctie van het historische beeld betreffende de vervolgingen van de protestanten na 1517. En daar gaf de Kamper kerkhistoricus prof. dr. F. van der Pol dadelijk een bijpassend voorbeeld van door te benadrukken dat de inquisitie – volgens de nu openstaande bronnen – in veel gevallen toch wel ‘zorgvuldig’ te werk was gegaan. Ja, tot in de procesgang had men zelfs met ‘respect’ gesproken over hen die zich voor deze rechtbank hadden te verantwoorden.

Excessen?

Nu staat intussen buiten alle twijfel dat de inquisitie in de eerste plaats bedoeld was om de ‘dwalende schapen van de kerk’ terug te voeren onder de hoede van de roomse geestelijkheid, waardoor de eenheid van de kerk hersteld zou worden. Dat de meest verstokte ‘ketteren’ de doodstraf ondergingen, was de brute keerzijde van deze methode om de kerk weer te helen. Maar, zo zal men vragen, moeten wij vandaag de dag de doodstraffen – toch altijd nog vele duizenden in heel Europa – dan bezien als ‘excessen’? Of behoorden die nu eenmaal tot de legale middelen om harde dwang uit te oefenen op de ‘dwalende’ gelovigen? Reikte de aangeprezen ‘zorgvuldigheid’ ook tot de manier van straffen? Dan blijven er waarschijnlijk niet zo veel ‘excessen’ meer over. Of heeft die zorgvuldigheid alleen maar betrekking op de procesgang die eraan voorafging? In dat geval kan men de dodelijke executies waarschijnlijk wel als ‘uitwassen’ typeren.

We willen met het oog op deze vragen een klassiek voorbeeld onder de aandacht brengen dat ons verder kan helpen in de juiste beeldvorming. Namelijk hoe de Spaanse inquisitie werkte in de jaren tussen 1517 en 1648. Over die periode is een diepgaande bronnenstudie verricht door de Belgische historicus Werner Thomas (*1966), waarop hij in 1999 promoveerde aan de Katholieke Universiteit Leuven.

Intussen verscheen dit oorspronkelijk in het Spaans geschreven proefschrift in een Nederlandstalige handelseditie onder de titel *In de klauwen van de Inquisitie*. Protestanten in Spanje, 1517-1648. Een boek dat voor het eerst vanuit de bronnen vertelt van de onderdrukking van het protestantisme op het Iberische schiereiland, direct al na Luthers protest in 1517 tot aan de vredesverdragen van 1648 – toen ook ons land formeel zelfstandig werd van de Spaanse koning die ‘zijn’ inquisitie hier graag had willen toepassen.

Moren, joden en protestanten

Het ‘Heilig Officie’ van de Spaanse inquisitie bestond officieel sinds 1478. In 1493 beschikte het over 23 tribunalen waarmee men bijna geheel Spanje onder geestelijke controle probeerde te houden. De al eeuwenlang gevoerde Reconquista, d.i. de herovering van Spanje op de Moren, heeft mee geprofiteerd van deze versterking van de rooms-katholieke controle. Mee daardoor werd Spanje in 1492 bevrijd van ‘vreemde smetten’, trouwens niet alleen van de Moren, ook van die van de Joden. Maar mee door wisselende financiële inkomsten was het succes van het inquisitieapparaat daarna niet altijd wat de hoge heren ervan verwachtten. In de decennia na 1517 kreeg het protestantisme toch niet veel kans om zich in Spanje te wortelen. Een opvallend gegeven is in dit verband de stug volgehouden misvatting dat het Lutheranisme een joodse zaak zou zijn. Daardoor was iedere protestant in principe al verdacht en zijn publiek optreden zonder meer problematisch. Het Spaanse protestantisme bestond wel, maar feitelijk slechts als ‘ondergrondse kerk’.

De kerkelijke en wereldlijke overheden waren in de 16de eeuw bijzonder alert op invloeden uit de protestantse (handels)gebieden van Europa, niet in het minst op die uit Duitsland en de Nederlanden: immers de Spaanse koning Karel V was hier ook aan de macht – en hoe gemakkelijk konden invloeden niet doorsijpelen ... Karels minder machtige zoon Philips II trad niet voor niets bijzonder fel anti-protestants op in de Nederlanden. Dat er Spanjaarden in ons land kozen voor de reformatie was een bekend gegeven geworden door het bijzondere optreden van Francisco de Enzinas in de Zuidelijke Nederlanden. Het buurland Frankrijk gold voor Spanje als

een geestelijk labiel en dus gevaarlijke staat. Kettters ondernamen van hieruit grensoverschrijdende activiteiten – Navarre met al zijn protestanten bood zo’n mogelijkheid. En verderop gold Zwitserland, met de krachtige reformatorische centra Genève (Calvin) en Zürich (Bullinger), als een minstens zo verdacht land. Historicus Thomas heeft in zijn studie helaas niets meegedeeld over de relatie tussen enkele Spaanse protestanten en de internationaal zo sterk georiënteerde Heinrich Bullinger.

Aangevers en autodafe's

In Spanje zelf was de inquisitie vooral succesvol omdat meerdere inwoners zich als verklikkers en aangevers opstelden. Thomas gaat breed in op hun achtergronden en motieven en de impact hiervan op de samenleving waarin de sociale controle heftig was. Vergelijkingen met de koude oorlog of met de bezettingsjaren komen vanzelf in beeld. Ook heeft Thomas het fenomeen van de ‘zelfaangever’ in beeld gebracht, de figuur die als bekeerde ‘verloren zoon’ terugkeert in de schoot van de moederkerk.

De straffen die de inquisitie oplegde – en door de wereldlijke overheid liet uitvoeren – waren gelukkig lang niet altijd dodelijk. Van de 125.000 onderzochte gerechtelijke uitspraken in dit verband is ongeveer 2% uitgelopen op de doodstraf. In harde cijfers: in de jaren 1517 tot

1648 werden 3117 protestanten in Spanje tot de brandstapel veroordeeld of ze verdwenen naar de galeien – wat meestal een langzame dood betekende.

Dit aantal, opgeteld over een periode van 130 jaar, is toch 3117 teveel. Het waren bijna allen gelovigen die – hoe ‘zorgvuldig’ ook berecht, ten onrechte een wrede doodstraf ondergingen. Wreed ook, omdat executies, zoals de autodafe's in Spanje en Portugal, beleefd werden als een wel heel bijzondere happening. Zo werd op de zondag na Pinksteren 1633 in Toledo, onder vele beschimpingen vanuit het publiek, een dergelijke doodstraf voltrokken aan 23 ‘kettters’ – een vonnis dat het Heilig Officie van de Spaanse inquisitie in het voorjaar van 1633 had uitgesproken. Toch maar goed dat de vrede van Munster in 1648 een definitief einde betekende aan de banden van Nederland met dit Spanje.

drs. H. Veldman is kerkhistoricus en woont te Zuidhorn

N.a.v.: Werner Thomas, *In de klauwen van de Inquisitie. Protestant in Spanje, 1517-1648*. Uitgegeven door Amsterdam University Press, Amsterdam 2003. ISBN 90 5356 499 3; omvang 448 blz., met register; € 35,-.

KERNREDACTIE:

Drs G.J. van Middelkoop,
Prof. Dr B. Kamphuis

OVERIGE REDACTIELEDEN:

Dr E.A. de Boer, Drs A.L. Th. de Bruijne, Drs I.D. Haarsma, Prof. Dr. G. Kwakkel, Drs B. Luiten, Drs K. de Vries, J. Westert.

MEDEWERKERS:

J.J.D. Baas, Drs E. Brink, J.M. de Jong, Drs A.S. van der Lugt, Dr J. Smelik, Drs H. Veldman

REDACTIE-ASSISTENT:

L. Heres, Wortmanstraat 628,
8265 AZ Kampen, tel. 038 3322740.
Alle stukken bestemd voor de redactie bij voorkeur per E-mail:
reformatie@wxs.nl, ingeval per post via Postbus 24, 8260 AA Kampen
Uitgever: Print Media bv, Bedum.

Technische Realisatie:
Scholma Druk bv, Bedum.

ADMINISTRATIE EN

ADVERTENTIES:

Scholma Druk, postbus 7,
9780 AA Bedum.
Telefoon: 050 - 3013636.
Fax: 050 - 3012732
(o.v.v. Reformatie).
E-mail: reformatie@scholma.nl
Aanlevering advertenties in overleg.
ING Bank: 66.30.92.620

ABONNEMENTSPRIJZEN:

€ 49,00 per jaar
studenten € 36,50;
buitenland € 99,00
- abonnementsjaar loopt van
1 januari t/m 31 december

- opzegging van het abonnement dient 1 maand voor aanvang van het nieuwe abonnementsjaar schriftelijk op per mail te geschieden (voor 1 december)

Losse nummers € 1,20 (incl. Porto).

De Reformatie is op cassette verkrijgbaar bij de Chr. Blindenbibliotheek voor blinden en slechtzienden.
Tel. (0341) 565477.

ADVERTENTIES:

Prijs: € 0,45 per mm.
Contracttarief op aanvraag.

Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen.

ISSN 0165-5191